

Alt livandi verður ávirkað

– Seyðurin á leiðini við Funningsfjörð fær langa og tunga leið at fara at fáa sær vatn, tá útbyggingin hjá SEV er framd. Neyvan verður nakar seyður niðan fyri vatninntøkini í áunum, sigur Durita Brattaberg

LISS HANSEN

– Ofta verður sagt, at tað er gott og neyðugt at gera tingini á ein demokratiskan hátt, men í veruleikanum verður hetta ikki gjørt. Tað átti at verið hildin - ein hoyring - fyri fólkinum á staðnum, og øðrum áhugaðum, heldur Durita Brattaberg

– Landsmyndugleikarnir áttu at havt gjørt tað, tí at teir hava bundið seg til at gera tað, m. a. í tí norrøna millumlandasáttmálanum, og tí at tað er rætt, at fólkinum á staðnum verða hoyrd. Tað eru tey, sum verða mest ávirkað av tí, sum verður gjørt í teirra nærumhvørvi, og tí mátti tað verið sjálvsagt at tosa við tey um málið, heldur Durita Brattaberg.

Sev átti at havt gjørt tað, tí at tá kundu teir havt spælt við opnum kortum og soleiðis kunnað fólki um, at teir fara at gera hetta, og at tað hevur nógur árin. Tá kundi talan verið um ein uppbyggjandi dialog, ið móguliga fekk undirtøku millum fólkinum á staðnum. SEV kundi soleiðis móguliga eisini havt spart seg sjálvt fyri tí móttøðu, sum nú er imóti útbyggingini.

Stór ávirkan á umhvørvið

– Í staðin fyri at hava kunningarfundir um málið fyri almenninginum, har teir kundu havt sagt, at hetta er tað, vit ætla okkum at gera, og at tað fer at ávirka so ella so, hava teir hjá SEV næstan sagt, at tað ikki ávirkar nakað.

– Tað er ikki rætt, tí tað eru stórar ávirkanir av einari slíkari vatnorkuútbygging. Alt livandi, sum hevur síni livistøð í økinum á landi, og fiskur, sum í öldir hevur ferðast niðan í áirnar at gýta, verður nógv ávirkað. Til dømis kemur seyðurin á leiðini við Funningsfjörð at fara at fáa sær vatn. Tað kemur helst ikki at vera nakar seyður niðan fyri vatninntøkini í áunum har á leiðini, eftir at vatnið er leitt burtur haðani.

Vilja ikki missa av margfaldinum

Uppaftur eitt annað, sum er vert at nevna úr hesum sáttmálanum, er greinin um lívfrøðiligt margfaldi (biodiversitets-konventionin). Hornasteinurin í tí er m.a.

– Seyðurin á leiðini við Funningsfjörð fær langa og tunga leið at leita sær eftir vatni, og helst verður eingin seyður niðan fyri vatninntøkini har á leiðini, heldur Durita Brattaberg

at margfaldið av ymisku livandi verunum (djórum, plantum) ikki má minka.

Eisini greinin „Metan av ávirkan á umhvørvið“ sigur, at um ivamál eru um nakað, eigur tað at koma náttúruni til góðar. Tað vil eisini siga, at um ikki nóg umfatandi kanningar eru gjørdar, ella um okkurt serligt plantu-ella djóraslag er í økinum, skal ein mógulig útbygging ikki fara fram.

Ein planta er mist

Hetta er kortini hent við Eiðisvatn, tí har var ein planta funnin, sum er heilt

serlig. Orsakað av, at Eiðisvatn nú er blivið so nóg stórri, er hendan plantan móguliga útruddað, tí hon í dag liggur undir í vatni.

– Tað kann vera, at tað eru onnur eintøk av henni onkustaðni rundanum byggingina, men tað vita vit ikki við vissu, tí tað er ikki kannað! Um so er, at tað ikki eru onnur eintøk av hesi plantuni har á leið, er hon kanska mist fyri alla eftirtíð, visir Durita Brattaberg á.

Broyta náttúruna

– Móguleiki er eisini fyri, at tað eru onnur rár eindomi

í onkrari av teimum áunum, sum SEV er í ferð við at taka inn eftir Funningsfjörð, tað vita vit heldur ikki, tí tað ikki er kannað! Vit vita eisini, at tað fer at ávirka fjörðin, men vit vita heldur ikki við vissu hvussu, og tað er skeiðt fyri náttúruna og fyri okkara eftirkomarar. Vit eiga at hugsa um at vit hava náttúruna til láns frá okkara eftirkomarar.

Nógvar kanningar eru gjørdar av vatnorkuútbyggingum í øðrum londum, og tær vísa allar, at tað ávirkar umhvørvið í heilt stóran mun. Í hesum forinum fer tað at ávirkað serliga nóg, tí her vera tunnlar gjørdir upp í áirnar, og tá er ikki serliga stórir móguleiki fyri at fiskurin sleppur niðan at gýta, fyri ikki at tala um at sleppa omanaftr, og út á sjógv!

Óhildnar treytir

Tá tosað verur um Eiði-1, hevur Sev tó fingið „Laboratorium for ferskvannssøkologi og innlandsfiske“ í Oslo at gera eina kanning av silastovninum í Eiðis-

vatni. Hetta var í 1987, og í frágreiðingini verður millum annað greitt frá, hvørji mógulig árin vatnorkuútbyggingin á Eiði í 1986 kann hava fyri silastovnin og føðidjórinum hjá silastovninum í framtíðini.

Frágreiðingin gevur m.a. góð ráð um, hvat kann gerast, fyri at bóta um gýtið hjá silunum í áunum, sum renna til Eiðisvatn. Rátt verður til, at fleiri kanningar verða gjørdar seinni fyri at fylgja gongdini.

Durita Brattaberg sigur, at vit í dag vita, at hetta ikki er gjørt, og tað sær ikki út til, at nakar krevur at tað verður gjørt. Hon sigur, at myndugleikarnir hava misrøkt sína uppgávu, og SEV hevur ikki uppfylgt treytirnar, settar vórðu, tá farast skuldi undir at byggja byggingina.

Ikki ov seint enn

– Nú siga summi kanska, at hetta er eitt gamalt mál, og at nú er ov seint at gera nakað við tað, men eg haldi at tað er neyðugt at tala at, tí eg veit, at máttloysi er eitt nógv verri alternativ. Her er gjørd ein »fadesa«, og tað er betri at royna at fáa hana viðgjørda og rættaða, enn bara at tala. Hvat við næstu ferð, Sev vil byggja út, skal tað sama kanska henda um aftur? Hvar verður tað tá? Spyr Durita Brattaberg.

– Tá eg hugsi um SEV-málið, renna mær í hug orðini hjá Albert Einstein um, at tað ikki ber til at loysa trupulleikar við somu tankum, sum teimum, brúktir vórðu, tá teir vórðu skaptir.

– Og góðtaka landsmyndugleikarnir at SEV ikki skal søkja landsstýrið eftir, hvat teir kunnu gera, tí at ein lóg frá 1800-talinum loyvir teimum tað? – endar Durita við at spyrja.

Tað fær stjóra ávirkan á alt plantu- og djóralív, at SEV fer at taka vatnið úr áunum millum Fjarða og í Funningsfjörð